

Røgen - Farre Lokalhistoriske Forening

Årsskrift
2012

Røgen Farre Lokalhistoriske Forening har lokaler i Farre
Forsamlingshus, på Vandværksvej.

Arkivet holder åben hver mandag fra kl. 19.00 til kl. 21.00

Formand: Arne Lambertsen 86 96 83 55
Mail: arne.lambertsen@gefiberpost.dk

Næstformand: Lars Hegndal 86 96 84 01
Mail: larsmarie@jubii.dk

Sekretær: Birgit Bach 86 96 01 58
Mail: tagebach@adslhome.dk

Kasserer: Carsten Jensen 21 73 75 39
Mail: cajensen@deloitte.dk

Bestyrelsesmedlem:

Ole Jensen Mail: veragreve@gefiber.dk 86 96 81 61

Leif Andersen Mail: bente-leif@os.dk 86 96 90 45

Niels Byriel Mail: nielsbyriel@gmail.com 30 69 56 66

Eventuelle besøgende uden for åbningstiden, er velkommen til at kontakte et af bestyrelsesmedlemmerne. Vi kommer gerne og åbner.

Indholdsfortegnelse 2012	Side
Hvad rørte der sig i Røgen – Sporup sogne, år 1862	09
Skolehistorien i Farre 1939	22
Erindringer for mejeri og landbrugsliv i stenalderen	30
En rejse fra København til Salt Lake City i 1865	37
Klintrup Vestergård, Røgen	44
Slægten på Klintrup Vestergård	45
Gjern-erne i Klintrup	49
Mindetale	50
Signe Gjerner 50 års fødselsdag i 1975	55

Indholdsfortegnelse 2011	Side
Hvad rørte der sig i Røgen – Sporup sogne, år 1861	09
Pind'erne i Oustrup Gaarde	17
Kalkmøller?	35
Naar det regner på Præsten	45
Livet på landet omkring 1926	49

Indholdsfortegnelse 2010	Side
20 års jubilæum	09
En stor sorg og et stort savn	11
Farre bageri, Gl. Skanderborgvej 119	14
- Carsten Munk fortæller, om det at have en opvækst som "bagerdreng" i Farre:	15
Høstgilde i ældre tid	19
10 dødfødte børn	23
Byen var vores reservat	27
- Byen som reservat	27
- Arbejdsliv gav børneliv	29
- Et frit børneliv	31
- Lege og aktiviteter	32
- Årets højtider	35
- Julstræsfesten	35
- Nytårsaften	36
- Fastelavnsfesten	37
- Sportsfesten	38
- Opbrud og forandring	39

Potteskår, Skjørringvej.....	41
Børnene leger.....	45
Gamle billeder fra Røgen og Farre	50

Indholdsfortegnelse 2009 **Side**

Historien om en platte.....	13
Jens Peter Villumsen levnedsskildring	19
Arbejdskalender for landhusmøderne	25
Bronzealderen	31
Detektorsøgning ved Oustrupgård	36
Boet efter madame Hansen	41
Barselsskikke i gammel tid.....	49
Vanskelige fødsler i Røgen og Sporup Sogne i 1805-1812.....	54
Falder i 3-årskrigen	63
Dramatiske brande i Farre	67
Holger Pind - Arkitekten fra Røgen	73

Indholdsfortegnelse 2008 **Side**

Faldet i 3 års krigen	11
Færdselsregler 1915.....	17
Fæstebonden, Thøger Nielsen, Røgen Sogn	19
Gamle Skaffervers.....	31
Slægten Bjørn	33
Mit ophav	45
Om runestenen i Sporup Kirke	56
Murer Søren Klintrup	58
Jagtreger.....	62
Kirkegården.....	64
For 100 år siden	68

Indholdsfortegnelse 2007 **Side**

Af troldsmændsbogen "Cyprianus"	9
Grænsekommandoen	14
Oksbøllejren	20
Til Kongen.....	22
Jens Stolde Pedersen, Skjørringvej 75, Farre hede	26

Strafferammer efter straffelovene: 1683—1866	28
For 100 år siden	33
Drengen i Røgen præstegård	42
Hr. Søren Ottosen Grønbech, Røgen præstegård.....	44
Hvor blev hun af?	51

Indholdsfortegnelse 2006

Side

Find din slægt, og gør den levende	8
Sognedegnen der druknede i Farre bæk	10
Med skolen i København	14
Elværker	20
Da Farre Hede fik elektricitet.....	23
For hundrede år siden	28
Lykkehuset, Røgen mark	36

Indholdsfortegnelse 2005

Side

Farre Savværk	7
Boligudstykning på Højagervej	14
Den afsindige Jens Troelsen i Farre.....	19
Ulvejagter	24
Svin i byerne	27
Mejeriet "Skytsbjerg's" 75 års jubilæum	30
Dannebrogsmænd.	42
Lidt om vask.....	46
Landmandens forårsarbejde	48
Tyendeforholdet i vor tid.....	50

Indholdsfortegnelse 2004

Side

Forord	7
Ildebrand i Lyngby i 1764	8
Sommerferie af Johanne Jensen.....	12
Min konfirmation af Johanne Jensen.....	16
Min barndom af morten Peder Carlsen.....	20
En københavnerdrengs oplevelser	36

Indholdsfortegnelse 2003	Side
Natmænd / rakkere.....	7
Den forældreløse Granslevpige.....	19
Oversigtstavle.....	30
En beretning om Jens i engen.....	32
Aksel Petersen, Farre.....	37
Min Skoletid	44
Da en 100 kroneseddel forslog noget	50
Portræt af Sporup Kirke.....	52

Indholdsfortegnelse 2002	Side
Forord.....	7
Anker Jensen fortæller	8
Lynbrand i Farre	16
Wistoft og hans forgænger	21
Fugleskydning	22
50 år som vognmand	25
Johanne Grøn	29
Luthers Minde Farre Loge	30
Drikkevaner i det 16. århundrede	30
Tilbageblik i det gamle Røgen Sogns historie.....	34
Fattiges kår i 1840	38
Fattighus i Farre.....	42
Brev fra Greven	43
Nyt fattighus i Røgen	45
Haven gennem tiderne	47

Indholdsfortegnelse 2001	Side
Anders Bondes slægt	7
Sejer Andersen Bonde.....	11
Anders Bondes slægt, anden del	17
To koner	24
1891 i dagbogen.....	30
Hovedgården Farregård, anden del.....	31
Køer er ikke bare malkemaskiner.....	36
En spøgelseshistorie.....	36

Mads Muurmester i Farre	37
Vådeskud på Valborgaften	48
Og så til noget helt andet	50

Indholdsfortegnelse 2000

Side

Skifte efter Mickel Andersen Gjesager, Klintrup Vestergård 1817	7
Vandløbssagen i Røgen-Sporup kommune	17
Drengestreger	20
Provst Johan Jessen og hans sønderjyske afstamning	21
Gjern herreds tingbog, Farre Bys vide	24
En 16-årig fæstemø fra Farre	26
Jørgen Greisen til Løvskovlund i Farre	37
Udviklingen i skolerne Almue-undervisning-skoler	42
Mormonerne fra Damagergård i Farre	51

Hvad rørte der sig i Røgen – Sporup sogne, år 1862

Da ved mødet til fattiguddelingen den 2. januar 1862 samtlige forstandere gav møde, på nær Jens Christian Jensen, blev tillige foretaget valg af en formand for dette år, og hvortil pastor Hubner blev udkåret.

Den 21 januar var et sogneforstanderskabsmøde, hvori følgende ting forhandlet;

1. Fremlagdes en skrivelse, hvori kundgjordes Amtets skrivelse den 26. sidste måned, fra Birkekontoret af 30. november, så lydende: "Foranlediget ved andragende fra vedkommende sogneforstanderskaber, der i blandt Hammel, Røgen og Sporup, om overtagelse af den såkaldte Randers – Ry landevej, for så vidt samme ikke af vedkommende vejpligtige har været istandsat, og af amtet er overtaget for amtets regning, hvilket andragende under 24. august dette år findes påtegnet af birkedommeren, undlader jeg ikke til videre bekendtgørelse at meddele, at sagen har været forelagt på det 18. denne måned afholdte amtsmøde, og at amtet i lighed med, hvad det allerede under 6. juni forrige år har udtalt på et lignende andragende fra Hammel sogn, ikke kunne være den ommeldte vej, dog alene indtil det punkt, hvor denne vej ville skære Skanderborg – Silkeborgvejen, og således at den foruden overtagelsen blev tilbørlig sættelse, man ligeledes kunne være villig at overtage, imod at vedkommende sogne, hvem vedligeholdelsen nu påhviler, overtage eller bekoste det dertil fornødne grusarbejde efter vejentreprenørens forslag og under hans tilsyn, ligesom det og forudsættes, at dette tilbud vorder antaget for samtlige eller i det mindste pluraliteten af de vejpligtige kommuners vedkommende, hvorom disses erklæring, for så vidt de hører under Birket; forventes indsendt inden januar måneds udgang, for at sagen på ny kan blive forhandlet og vejentreprenøren meddelt ordre.

Det bedes endnu tilføjet, at nærmere oplysninger vil kunne erholdes hos vejinspektøren, som har overværet denne sags forhandling i Rådet, og tidligere har afgivet erklæring om sagen. I anledning af ovenanførte, erklærede sogneforstanderskabet, at det var villig til at indgå på amtets forslag, at det overtog denne vejstrækning, mod at kommunen overtog – (der mangler en linie) – inspektørens forslag og under hans tilsyn, dog må sogneforstanderskabet hertil føje, at beboerne ønsker helst selv at overtage grusarbejde herpå, at forandringerne ikke stilles alt for trykkende på kommunen.

C.H. Hubner – Rasmus Hansen – Knud Poulsen – Jens Andersen – J.Chr. Jensen – Peder Jensen – Niels Pedersen.

1862, den 25 februar var sogneforstanderskabet samlet på sædvanlig sted, og på Knud Poulsen nær, mødte samtlige forstandere.

1: Formand pastor Hubner meddelte, at hos ham havde Christen Pedersen fra Galten, som forrige vinter boede i Farre hede, mødt og forlangt, foruden den understøttelse han i vinter havde modtaget i anledning af sin ældste datters sygdom, hun var kommen syg hjem fra sin tjeneste i Voldby, nu videre understøttelse fordi han måtte have denne pige hjemme i sommer, på grund af at hun gik til præst. Han forlangte 1 td. Byg og 10 Rd. I penge, førhen havde han fået af mig tvende gange 1 specie, altså 4 Rd., og desuden havde fattigvæsenet i Galten eller Storning pastorat, efter tilladelse herfra understøttet med et par skp. Korn og penge.

Efter pastor Brandts brev ansås det fornødent, at bemeldte pigebarn blev indlagt på sygehuset i Århus, for at erholde bedre tilsyn af lægen o.s.v.. Dette blev tilstået herfra, men desuagtet beholdt Christen pedersen barnet hjemme i nogen tid, og først da hans kone var hos mig, og fik de sidste 2 Rd., var barnet ført til sygehuset.

Christen Pedersen er nok forsørgelsesberettiget her i pastoratet, men er en dygtig arbejdsmand, og konen er arbejdsdygtig, og det formentes, at han endnu ikke kunne være trængende til stor fattigunderstøttelse, og at han ved sit og konens arbejde nok i sommer

kunne tjene føden til sig og sine børn, hvoraf han foruden bemeldte datter har 3 mindre. Han er ejer af et jordløst hus i Galten, og om han endogså skylder det meste af købesummen, og må da forrente den, synes dog som anført, at han nok kunne forsørge sit eget barn den sommer, hun måtte være hjemme for at gå til præst.

At han under pigebarnets sygdom forlanger lidt til hjælp, findes rimeligt, men forstanderskabet mener, at det også har givet tilstrækkelig hjælp ved den understøttelse, han har nydt, og ved at tillade ham at lægge pigebarnet på sygehus på sognets bekostning.

Da han nu desuagtet, ved et brev han modtog til pastor Brandt, fik tilladelse til, ifald denne fandt ham i øjeblikkelig trang, at få der på sognets regning endnu et par skp. Korn, så mener forstanderskabet, at han har nydt ordentlig understøttelse, og at hans fordring er helt urimelig.

C.H. Hubner – J. Chr. Jensen – Peder Jensen – Jens Andersen – Nils Pedersen – Rasmus Hansen.

Den 24 marts var forstanderskabsmøde på sædvanlig sted og undertegnede forstandere gav møde. Følgende sager blev behandlet:

1: Sophie Grønbæks svigersøn Laurs Melgård mødte på hendes vegne. I den senere tid har hun opholdt sig hos ham, men han ville ikke beholde hende for hvad der var tilstået hende i forsørgelses-hjælp.

Da hun vanskelig kan være på sin egen hånd her, da hun forøder fattigunderstøttelsen, og render om og betler, ville forstanderskabet gerne have hende på et ordentlig sted, hvor hun var under opsyn og kunne få forplejning for sin understøttelse, og da hun har det godt hos bemeldte svigersøn, ville de nok lade hende blive der, men det kunne ikke indgå på hans fordring, 12 Rd. i kvartalet.

Derimod tilbød de ham om året 2 td. korn af hver sort, altså 2 td. Rug og 2 td. Byg og 8 Rd., at regne fra 1. april dette år til samme tid næste år, og dette leveredes halvårsvis, nemlig juli og januar kvartal.

På dette forslag indgik han foreløbig, ligesom også forstanderskabet forbeholdt sig ret til at falde fra dette tilbud, alt fra begge sider indgået årvis.

2: Alle kommune regnskaberne, fattig, skole og almindelig kommuneregnskab blev fremlagt med bilag, revideret og underskrevet:

C.H. Hubner – Rasmus Hansen – Jens Chr. Jensen – Chr. Jensen – Peder Jensen – Knud Poulsen – Jens Andersen.

Ved foranførte møde blev nedenstående brev fremlagt for forstanderskabet til dets erklæring:

Skrivelse fra Skanderborg amtshus af 4. marts dette år: Dels på grund af, at hovedgården Skougård og parcellister i Åle sogn med hartkorn 64 td., 1 skp. Og 1 fdk., siden amtets inddeling i hesteudredningslægder er overgået fra Vejle til Skanderborg amt, dels på grund af, at mølleskylds-hartkornet, der halveret, udgjorde for hele amtet 115 td. 1 skp. $\frac{1}{2}$ alb. ,(en linie mangler på kopien), være baseret på 218 td. 7 skp. Hartkorn pr. hest, medens der nu ikkun bliver 217 td. 7 skp.

I følge heraf, vil Røgen og Sporup sogn, der udreder 1 hest, og hvis samlede hartkorn nu udgør 269 td. 4 skp. 3 fdk. $1\frac{3}{4}$ alb., have at afgive til Dallerup sogn 30 td. 6 skp. 2 alb. Og Skorup og tvillum sogn 20 td. 7 skp. O.s.v..

Herimod havde forstanderskabet intet at erindre.

I henhold til loven af 4. juli 1850 og 25 marts 1851, og ifølge bekendtgørelse i avisen, og ved kirkestævne, her fra formanden for disse afløsninger af husmænds pligtarbejder, og af jagtretten – H.Frich på Haureballegård pr. Skanderborg, blev ved samme foranførte møde foretaget valg af 2 voldgiftsmænd for tidsrummet 1862 – 64 for begge disse afdelinger hver især, og blev valgt:

til voldgiftsmænd for afløsning af husmænds pligtarbejde, Gårdmand Jens Jensen Back i Røgen og gårdmand Jens Christensen på Farre mark, den første genvalgt.- og til do af jagtretten, gårdmand Laurs Jensen i Røgen og gårdmand Peder Jensen Ågård på Farre mark, begge genvalgt.

3: Justitsministeriet: Cirkulære af 24. januar dette år, om de russiske skorstene på landet.

4: Indenrigsministeriet: Cirkulære af 1 februar dette år, om oprettelse af skytteforeninger.

År 1862, den 8. april var beboer af Røgen skoledistrikt forsamlede på pladsen, hvor den nye skole skal bygges, for at bedømme, hvad jord der af gadejorden ville medgå til den ene ende af ladebygningen, gårdsplads derved, samt en gymnastikplads, vel 26 alen i længde fra laden. Denne plads blev afsat ovenfor ladebygningen.

Gadejorden tilhører Røgen by`s beboere som fællesjord, og efter overenskomst med disse ejere af gadejorden, blev bemeldtestykke tilstået skolen, uden noget forlangende af godtgørelse i penge eller andet. Dette bekræfter vi undertegnede i fællesjorden under vores underskrift.

På præsteembedets vegne C.H. Hubner – N. Poulsen – Christian Jensen – Jens Bach – Daniel Nielsen – Laurs Jensen – Søren Nielsen Bach – Peder Christiansen – Andreas Madsen – Anders Mikkelsen – C. Sørensen – Jens Pedersens enke.

År 1862, den 24. april var sogneforstanderne af Røgen skoledistrikt, tillige med 2 mænd, som var udvalgt dertil, nemlig gårdejer Søren Bach af Oustrup og husmand Søren Andersen i Lyngby, mødte på pladsen for at syne materialerne, og nærværende var tillige murermester Smith, som ved licitation havde påtaget sig at bygge skolen, efter fastsatte tinglæste konditioner.

Synet dømte om murstenene, at de var gode, dog var der i blandt de halvbrændte nogle, som var røgede, og et par læs simple nok, som bør om muligt, især hvad de første angår, anbringes i bagmuren eller steder, hvor de er mindre synlige.

På bjælker, tømmer, lægter og fjel som var på pladsen, var intet at udsætte, men fandtes efter konditionerne gode. Endvidere blev de færdige døre- og vindueskarme, samt vinduer og døre synet, og materialet fandtes godt, og arbejdet godt og akkurat.

Forandring ved vindueskarmene i skolestuen, hvor en bredere liste forneden, gjordes fornødent, da der senere var bestemt, at også sidevæggene skulle være 1 ½ stensmure, mod at den øster ende af skolestuen kun blev 1 stensmur. For denne liste eller rettere planke, samt hvad flere sten der medgår, foruden hvad der spares ved enden, og for at sætte alle sokler under skillerummene i skolehuset, også med 1 ½ stenmur, har Smith forlangt:

For vindueskarmenes forandring	5 Rd.
For de flere sten og kalk	7 Rd.
For flere sten til soklen	13 Rd.

På denne fordring indgik forstanderskabet, da det var bygningens bedste og tilstod denne fordrede sum på 25 Rd., dog med hensyn om konditionerne om 20 Rd., som står åben til videre afgørelse.

C.H. Hubner - Knud Poulsen – Jens Andersen – Rasmus Hansen – Søren J. Bach – Søren Andersen.

Den 29. april 1862 var beboerne i Røgen sogn samlet i skolen, for at betale skoleløn, og efter tillysning ved kirkestævne blev med det samme foretaget valg på en ny bestyrelse af de fattiges kasse, da de 3 år var udløbne med april måned.

Efter bestemmelse, blev en bestyrelse valgt for Røgen sogn, som der på søndag skulle vælges en for Sporup sogn, og efter loven blev valgt 3 medlemmer, ligesom der også valgtes 3 i Sporup sogn.

Stemmerne faldt således:

- Gårdejer, sognefoged Rasmus Jensen – 17 stemmer
- Gårdejer Søren Jensen Bach i Oustrup – 17 stemmer
- Sognepræst Hubner – 14 stemmer.
- Gårdejer Peder Christensen – 4 stemmer.
- Laurs Jensen – 3 stemmer.
- Peder Mikkelsen - 2 stemmer.
- Andreas Madsen – 1 stemme.
- Jens Bach – 1 stemme.
- Skolelærer Lassen – 1 stemme

Altså fik Rasmus Jensen, Søren Bach og præsten flest stemmer, og blev derfor valgt til bestyrere for de fattiges kasse i Røgen sogn for de kommende 3 år.

Som valgbestyrere: C. H. Hubner , formand – Knud Poulsen – Jens Andersen.

Ved et møde den 5. marts blev foretaget valg på en bestyrelse af de fattiges kasse i Sporup sogn. Som valgbestyrer var udvalgte sogneforstandere Jens Christian Jensen, Peder Jensen og på pastor Hubners vegne skolelærer Thiesen.

Stemmerne faldt således:

på skolelærer Thiesen 26

– Jens Nielsen, Lyngby 26

– pastor Hubner 21

– Christian Christensen Dein 8.

Altså blev de tre første valgt. Med beretningen herom attesteredes: At anførte valg er sket ifølge den hidhørende lov, og med lovlig orden bevidner:

Jens Chr. Jensen – Peder Jensen – Thiesen, Farre Skole . Farre den 5. marts 1862.

År 1862, den 6 juni var sogneforstandermøde på sædvanlig sted, og følgende blev behandlet:

1: Ligningen på formue, og lejlighed til skolevæsenet i Røgen blev lagt, og desuden bestemtes, hvad der, for denne gang, skulle kræves af hartkorn.

2: Da en af ligsynsmændene var død, og altså gdr. Peder Rasmussen var ene, blev foretaget nyt valg. Sognefogeden blev genvalgt, og desuden gdr. Morten Pedersen tillige at være ligsynsmand, og gdr. Niels Christensen som suppleant.

C. H. Hubner – J. Chr. Jensen – Rasmus Hansen – Jens Andersen – Peder Jensen – Niels Pedersen – Knud Poulsen.

I stedet for gdr. Jens Pedersen i Røgen, som var valgt til vandsynsmand under 1. juli forrige år, men som nu er afgået ved døden, har sogneforstanderskabet under datum valgt gdr. Peder Mikkelsen, Røgen, som blev indstillet til beskikkelse af amtsrådet.

Røgen d.30 juni 1862./Indstillet den 11. juli /.

C.H. Hubner – Jens Andersen – Knud Poulsen – Rasmus Hansen.

År 1862, den 9. august blev den nye skole i Røgen afleveret af entreprenøren muremester Smith til syn. Foruden sogneforstanderne fra Røgen skoledistrikt mødte efter udvalg følgende undertegnede mænd af bemeldte skoledistrikt. Konditionerne blev oplæst af undertegnede formand, og derpå blev såvel skolebygningen som udhuset synet, hvori alt efter konditionerne var færdige på udfugtningen af ydermurene, som var påbegyndte, og alt fandtes udført forsvarligt og godt, og i overensstemmelse med konditionerne; kort sagt, det samlede syn var meget vel fornøjet med hr. Smiths udførelse.

Der var kun tale om, at skolestuen burde have været de fulde 4 fag, men den er i mål efter den opproberede tegning, og først efter at skillerummene var til dels opført, blev denne indsigelse gjort. Provsten, som ved kirkesynet så skolen erklærede, at når stuen var efter tegningen, havde indsigelsen ingen værd, da forstanderskabet havde at rette sig efter tegningen.

Skolestuen er, i størrelse efter loven, til ca. 84 børn i begge klasser, altså 42 børn i hver, og de skolepligtige børn var for øjeblikket, og har været i de sidste år, lidt over 50, altså 25 og 30 i hver klasse. Bænkene, i skolen, er til 48 børn, og en bæk kunne endnu rummes. Skolen er da for øjeblikket, og vil i længere tid være større end lovmæssig, og vil næppe nogen tid blive for lille, dog, da lærerens lejlighed er i alt 130 kvadrat alen, og loven kun hjemler 120 kvadrat alen, blev ved dette møde vedtaget, at ifald i tidens løb, skolestuen skulle trænge til en udvidelse til bjælken mellem det nuværende skillerum og trappen, da skal læreren finde sig i, at skillerummet flyttes i hans til skolens grænsende stue til denne bjælke.

Med hensyn til omkostningerne ved skolen henvises til de under synsmødet den 24. april dette år, tagne bestemmelser, hvorved entreprenøren pålagdes, hvad der er anført mod, derfor at erholde 25 Rd.. En regning blev desuden fremlagt af hr. Smith over udført arbejde, foruden foranførte, men var villig til at liqviere i paragraf 24, som var langt større, mod at være fritage for licitationsomkostninger o.s.v., herom forbeholdtes til der var talt derom med beboerne.

C.H. Hubner – Knud Poulsen – Rasmus Hansen – Jens Andersen – Søren Jensen Bach – S. Andersen – Jens Peder Sørensen – Jens Bach – Daniel Nielsen – Søren Nicolaisen – Rasmus Jensen – Poul Sørensen – Søren Chr. Jensen.

Under d. 21 august dette år har amtet tilskrevet sogneforstanderskabet; At amtsrådet på møde i går har approberet, det af sogneforstanderskabet i skrivelsen af den 11. forrige måned indstillede valg af gdr. Peder Mikkelsen på Røgen mark til vandsynsmand i stedet for Jens Pedersen, meddelelser tjenstlig.

År 1862, den 25. september var sogneforstanderskabet samlet på sædvanlig sted, og følgende ting blev forhandlet:

1: Et brev fra amtet om et møde den 26. af amtmandens to delegerede, amtsrådsmedlemmerne H. Lange og N. Poulsen, samt amtsvejinspektøren på Randers – Ry landevejen, for at forhandle om dens overtagelse af amtet, blev fremlagt, og forstanderskabet med sognefogederne giver møde derved i morgen. Dette brev var forudbekendtgjort og besvaret.

2: Peder Tind fra Farre mødte og androg, at han havde husleje til gode for Peder Thomsen i 2 år. Da denne familie, i knap et år havde været under fattigvæsenet, kom vi til akkord ved at betale 8 Rd. For et år.

3: Konditionerne ved salget af den gamle skolebygning i Røgen blev affattede.

C.H. Hubner – Knud Poulsen – Jens Andersen – Niels Pedersen – Peder Jensen – Rasmus Hansen – Jens Chr. Jensen.

År 1862, den 13 oktober var forstanderskabet samlet på sædvanlig sted, og følgende sager blev forhandlet:

1: Ministeriets skrivelse af den 11. september om kommissionen til bedømmelse af præstegårdens avling o.s.v. blev efter amtets anmodning af 20. samme måned, fremlagt for sogneforstanderskabet, som ifølge samme skulle vælge et medlem af kommissionen for Røgen præstegårds avling, og blev under datum hertil valgt: gdr., sognefoged Rasmus Jensen i Klintrup.

2: Forslag til ligning over efterårsudgifterne ved Røgen skolevæsen blev vedtaget, og det forventedes, at de ville beløbe sig til hen imod 350 Rd. eller 2 Rd. 3 mk. pr. td. Hartkorn.

3: Licitation over jordarbejdet på gårds- og gymnastikpladsen ved Røgen Skole blev bestemt til onsdag den 22 dennes, kl. 10.

4: ligning på skolevæsenets udgifter til Farre skolevæsen i 1862 lagdes, og til grund for formue og lejlighed lagdes den for år 1860 affattede.

5: Endvidere vedtoges at samme dag, jordarbejdet blev udliciteret, og da tillige brændsel til skolen /6 favne bølgebrænde/ liciteret bort.

6: Et brev fra skolelærer Thiesen, Farre om, at få følgende mangler afhjulpet:

- a: et ordentlig lovmæssig lokum,
- b: ovnen omsættes,
- c: en vindovn i skolen, d: et par tynde simple fjele til at aflukke et foderrum og bjælke til laden,
- e: et trug til brønden,
- f: murearbejde ved skolen,
- g: lovlig hegns istandsættelse mellem ham og Neckelman.

Disse mangler, mentes at burde så vidt muligt afhjulpet. Med hensyn til hegnet mentes, at det var temmelig sildig at istandsætte nu i efteråret, men burde opsættes til foråret, når til den tid det rette skel kan afsættes efter skøn.

C.H.Hubner – Knud Poulsen – Niels Pedersen – Peder Jensen – Jens Chr. Jensen – Rasmus Hansen – Jens Andersen.

År 1862, den 22. oktober var forstanderskabet samlet i Røgen skole i anledning af føranførte licitationer.

1: Licitation over gård- og gymnastikpladsens placering ved Røgen skole, som opråbtes på følgende betingelser : Jordarbejdet på gårdspladsen udføres ved, at de kastede huller fyldes af det omkringværende overflødige jord, ved at føre det deri ved kastning og tilkørsel med hjulbører, som den, der overtager arbejdet udfører ved egen kraft.

Hvad der for resten skal bortkøres derfra, samt fra gymnastikpladsen, dertil leveres vogne på omgang af distriktet, men pålæsningen af vognene, som den øvrige planering udføres af den, som påtager sig arbejdet, og den afleverer, da såvel gårdspladsen som gymnastikpladsen planeret jævn og ordentlig efter de afsatte mål.

Vognene mødte kl. 7 og til 11,30 formiddag og kl. 13 til 17,30 eftermiddag, hver gang to vogne med forspænd. Gårdspladsen skal således planeres, at den yderste sten af pikningen omkring husene står 1 tomme over den planerede plads. Gymnastikpladsen planeres efter, den ved vejen værende grønne grøftkant, således at 1 alen af denne bliver stående urørt og med en stigning af højst 10 – 12 tommer.

I det hele står arbejdet under sogneforstanderskabets tilsyn. Arbejdet opråbtes først i 2 dele, gårdspladsen og gymnastikpladsen. For gårdspladsen var det mindste bud Niels Mortensens til 9 Rd. 5 mk., og for gymnastikpladsen var Christian Jensens til 9 Rd., det hele opråbtes samlet, og for det mindste bud 15 Rd. Af Niels Mousen og Rasmus Hansen i forening, og det tilslogedes dem for dette bud.

2: Dernæst liciteredes bort, de 6 favne bøgebrænde til Røgen skole, som skal være forsvarligt favnebrænde of af sædvanlig mål / intet knippelbrænde deriblandt. Dette leveres fra 1. januar til 1. maj, og betalingen erlægges, når det er leveret og kendt gyldig.

Det opråbtes for 2 favne, som Knud Poulsen tilsloges for 13 Rd. 5 mk., dernæst atter 2 favne, som Christian Jelling tilsloges for 13 Rd. 5 mk., dernæst atter 2 favne som Christian Jensen tilsloges for 13 rd. 4 mk.

Dernæst opråbtes alle 6 favne under eèt, og det tilsloges gdr. Christian Jensen for 40 Rd.

3: Stendiget omkring haven langs vejen opråbtes til omsætning fra grunden af, og af en højde af 1 ½ alen – 30 favne, som tilsloges husm. Niels Sørensen også kaldet Poulsen, Røgen for 5 Rd.

C.H. Hubner – Knud Poulsen – Rasmus Hansen – Jens Andersen.

1862, den 27. november var sogneforstanderskabet forsamlet i præstegården for at forfatte fattigforsørgelsesplanen og lægge fattigligningen for år 1863.

Ved dette møde blev vedtaget endvidere: at indstille, til birkekontoret, til brandfoged i Lyngby Christen Thomsen og gdr. Jens Nielsen. Ligesom forud var indstillet til brandfoged i Klintrup Rasmus Jensen gdr, Jørgen Jacobsen. Endvidere indstilledes til dette gdr. Christen Sørensen, Røgen, som ligsynsmand for den bortflyttede Anders Madsen.

(ingen underskrifter).

Skolehistorien i Farre 1939

I de sidste 20 år af 1800 tallet blev der bygget mange skoler i landet. Det var små skoler, kun med en lærer hvis viden og evner kunne være meget begrænsede, det samme gjaldt pensum. Én ting var dog sikkert, bibelhistorie og salmevers var sammen med regning og skrivning hovedfagene de første år. Senere kom der fag som historie og geografi til.

Bygningerne var efter datidens forhold udmærkede grundmurede og med fast tag. Med nutidens øjne havde skolerne store mangler. Da vandforsyningen endnu var en håndpumpe i gården, var der naturligvis også lokummer i gården. Der manglede også en gymnastiksal, derfor bestod legemesøvelserne om vinteren i at sætte sig på sin bagdel for igen at blive kommanderet ud på gulvet. Denne disciplin kunne så blive gentaget en halv snese gange, og derfor jublede ungerne, når der blev sommer, og de kunne komme ud og spille rundbold.

Da den økonomiske krise ebbede ud i trediverne, var der en del kommuner, der tog fat på at modernisere skolesystemet og byggede centralskoler og omlægge de tidligere skoledistrikter. Landets arkitekter konkurrerede om at finde den bedste løsning på moderniseringen. Initiativer blev brat taget af bordet i 1939.

Sognerådet i den daværende Røgen - Sporup Kommune kom med på bølgen i 1938. Der havde altid eksisteret et had-kærlighedsforhold - en lille bæk, ikke ret meget mere end en grøft, dannede et skarpt skel - mellem de to sogne, men endnu mere mellem de to befolkningsgrupper, som besværliggjorde placeringen af en ny skole. Man blev dog enige om, at skolen skulle ligge centralt. Derfor blev der købt en byggegrund beliggende øst for Sporup Station, nogenlunde midt imellem de to byer. Skolen skulle erstatte Farre Hede Skole, Farre Byskole samt to skoler i Røgen, her var man nemlig så favoriseret ved at have både en forskole og en hovedskole.

Der blev antaget et arkitektfirma Erik V.Lind og Tage Hansen. Firmaet havde hjemme i Skive, de havde allerede haft flere opgaver på egnen i trediveerne. Først var det Gjern Mejeri, dernæst Mundelstrup Mejeri og endelig Frijsenborg Herregårdsmejeri, alle tre mejerier var opført af murermester Martin Christensen, Farre, som arkitekterne anbefalede til opførelse af skolen efter at have udregnet et tilbud på murerentreprisen. Arbejdet gik i gang med kloakering i sommeren 1939. Der blev boret og fundet vand. Længere kom byggeriet ikke. Det blev standset, da Adolf Hitler i september 1939 sendte sine tropper ind i Polen. Da England gik med i krigen, blokerede tyskerne for transporter over Nordsøen, hvorfor der snart blev mangel på både jern og kul.

Kullene blev brugt såvel til fremstilling af cement som til teglsten. Sagen blev derfor henlagt til efter krigen, da der igen kunne skaffes byggematerialer.

Der havde været kommunevalg, og der var udskiftet enkelte sognerådsmedlemmer. Skolebyggeriet blev igen aktuelt. Der var nu et flertal for at bygge ved Farre. Det mente man var mest økonomisk, da der ved denne placering kunne spares på skolekørslen; et nyt moment der var kommet ind i billedet. Der blev på betingelse af grundens egnethed købt et areal vest for karosserifabrikken. Denne passus om grundens egnethed slog projektet i stykker. Den daværende sognerådsformand Chr. Christensen, var nok ikke den, der var mest varm på at bruge penge på et så stort projekt. Han aftalte med amtslæge Palle Wiengaard, at de skulle mødes på arealet.

Forinden havde jeg fået til opgave at grave nogle 1 meter dybe huller forskellige steder på arealet. Grunden består af stiv lerjord, og da det var i oktober måned, var der naturligvis sivet vand ind i hullerne.

Grunden blev kasseret, men af hvem? På papiret af amtslægen, men folk havde deres tvivl. Det var da også en afgørelse, der var helt hen i skoven, men der blev alligevel ikke protesteret dengang, som nu var der embedsmænd, der var urokkelige i deres tro og viden.

Der var efter krigen, eller måske allerede under krigen kommet et nyt ministerium til, Boligministeriet. Her skulle der søges om tilladelse til opførelse af offentlige bygninger, en såkaldt materialebevilgning, noget der kunne tage år. Derfor var det med at komme i gang. Naturligvis skulle der findes en byggegrund, som ikke var for våd, og desuden skulle den være stor nok til diverse idrætsfaciliteter. Det blev til arealet syd for Farre.

I 1959 tager vi (jeg var kommet i sognerådet) på en tur rundt for at se på nyopførte skoler. Mads Hansen kørte med os i en minibus rundt i Midtjylland, hvor der var nyopførte skoler i de tidligere nye look. Deltagerne var sognerådsmedlemmerne. Jeg var sammen med mejeribestyrer Ove H. Schmidt blevet indvalgt ved sidste sognerådvalg. Øvrige deltagere var enkelte medlemmer af Skolekommissionen. Et af medlemmer herfra var Kristian Holm Jensen, i daglig tale bedre kendt som "Kristian Smeden". En lun fyr. Det var da også ham, der efter at vi havde beset flere skoler og klokken for længst havde passeret "Smedens" normale frokosttid, var den der råbte "Mads vil du godt holde, når du ser en bagerforretning". Da gav sognerådsformanden alligevel ordre til at køre ind ved nærmeste kro.

Efter at have set endnu et par skoler, vendte vi hjemad. Vi var nok blevet klogere, men nok også noget rådvilde. I hvert fald var vi ikke enige om skoletype. Derfor skete der henvendelse til arkitektfirmaet fra Skive, som der var stiftet bekendtskab med i 1938.

Efter forskellige skitseforslag var der nogenlunde enighed om stil en afart af kamskole.

Da tegningerne var færdige og godkendte, skulle der indhentes tilbud. Arkitektfirmaet foreslog, at jeg skulle udregne en pris, de ville så gøre det samme - vi kendte hinanden fra Frijsenborg Herregårdsmejeri. Da vi åbnede kuerten var der en forskel på små 1.500 kroner, som jeg lå under arkitektens udregning.

Det var nu anden gang skolebyggeriet i Røgen-Sporup Kommune var kommet firmaet i hænde. Det skulle senere vise sig – desværre ikke at være sidste gang.

Der var indhentet en ny byggetilladelse, og alt syntes at være i den skønneste orden, indtil en dag sognerådsformanden - det var stadig Chr. Christensen - modtager et anbefalet brev fra boligministeriet, som stod for byggetilladelser. I brevet stod der, at byggetilladelsen var inddraget, og der blev givet denne forklaring: Der havde været to personer i ministeriet, det var d'herre Marius Byriel og Ove H. Schmidt, hvor Schmidt havde forklaret, at der var stor uenighed i kommunen angående skolens placering, hvorfor ministeriet så sig nødsaget til at inddrage bevillingen.

Det skabte naturligvis stor uro og forbitrelse, størst i Farre, her undrede man sig over, hvordan to selvbestaltede personer kunne få en for kommunen yderst vigtig sag omstødt.. Forklaringen skulle nok søges i, at der var kø for at få en byggetilladelse.

Det vakte naturligvis stor forbitrelse i Sporup sogn. Det er enhver borgers ret at brokke sig, og derfor naturligvis også Marius Byriel og Ove H. Schmidt. At disse to havde allieret sig, kunne måske hænge sammen med, at Marius Byriel var formand for det mejeri, som Ove H. Schmidt bestyrede. Sognerådsmedlemmerne var da også mest fortørnede over, at Schmidt var gået bag ryggen af sine kollegaer.

Nye love væltede ind, ikke mindst de love, som vedrørte skatteligningen, og de sociale love udviklede sig endnu mere.

Kommunen havde ikke nogen kærner, men hjælpen kom fra en revisor, som deltog i det månedlige sognerådsmøde. Og derudover stod han til rådighed for kommunekassereren. Efterhånden var administrationen blevet for besværlig at håndtere uden kærner.

Skjød Kommune havde søgt optagelse i Hammel - Voldby – Søby Kommune. Og i 1966 indledtes der forhandlinger mellem det henværende sogneråd med Ejnar Pedersen i spidsen og sognerådet i Hammel, hvor Jens Jacobsen sad i formandsstolen. Her i kommunen havde vi igen søgt om en ny byggetilladelse til en centralskole, og til stor glæde havde vi fået en bevilling. Tredje gang måtte være lykkens gang. Fra Hammels side foreslog man, den skulle modtage børn fra Voldby og måske også fra Svenstrup.

Igen skulle der købes en ny byggegrund, og det blev arealet syd for Kulbjerggården, og skolens navn skulle være det neutrale Kulbjergskolen.

Nu var alle enige. Der blev indgået kontrakt, og arealet til det kommende byggeri blev købt. Arkitektfirmaet Benny Christensen og Kaj Vedel, Vejle, fik til opgave at udføre tegningerne. Endeligt var tingene nu på plads, Farre skule være skoleby for fire sogne, naturligvis Røgen-Sporup, men også Voldby og Søby sogne.

Da tegningerne var blevet godkendt, blev der afholdt licitation over hovedentreprisen. For tredje gang blev murerfirmaet Christensen vinderen. Der blev straks indkøbt et parti forskallingsbrædder fra Sverige. Nu skulle det være.

Men ak. Der skulle holdes kommunevalg for de nu sammenlagte kommuner, og et nyt sogneråd blev valgt, og en udskiftning af medlemmer skete naturligvis også. Igen blev der røre i andedammen. Der var stor utilfredshed i både Svenstrup og Voldby, fordi deres skoler skulle lukkes og børnene sendes til Farre. Nej, aldrig! Så hellere til Hammel, når der nu skulle ske en ændring. Der blev endt klager til det nye sogneråd, som begyndte at vakle, og efterfølgende besluttede sig for, at den ministerielle bevilling til Kulbjergskolen med et pennestrøg blev flyttet til Hammel, for at den kunne benyttes til opførelsen af Skovvangsskolen.

Året var 1968, hvor den nydannede Røgen – Farre Borgerforening over for sognerådet erklærede, man simpelt hen ikke fattede, at man med et pennestrøg kunne slette aftaler, underskrifter, sat af kommunens betydelige mænd. ’

Man kom så langt med sognerådet, at der kunne holdes afstemning i Røgen-Sporup, om man ville tillade en nedlægning af skolen og skoledistriktet. Loven sagde, at der skulle være mindst 80% af de stemmeberettigede, der skulle protestere.

I Hammel tog man det med stoisk ro, for det havde ikke været muligt i noget sted i landet at nå så højt et stemmetal. Men i Røgen og Farre var stemningen pisket så højt op, at protesten nåede væsentlig over 90%. Noget der aldrig før var sket i Danmark. Året var 1968. Selv efter en så voldsom tilkendegivelse af modstand, gav sognerådet ikke op.

Nu kom der noget nyt ind i billedet, landspressen var gået ind i sagen. Især Jyllands Posten skrev store artkler til støtte for Røgen–Farre, medens Midtjyllands Avis holdt lav profil; Redaktør Svend Schjødt var sognerådsmedlem.

Ved et protestmøde i Farre Forsamlingshus var der så mange fremmødte, at selv garderoben blev indtaget af tilhørere.

Der var naturligvis indlæg fra begge sider. Fra sognerådet var det naturligvis den valgte sognerådsformand P. Højgaard Therkelsen, fra borgerforeningen var det formanden Sinding Johnsen, Hanne Johansen, der havde omskrevet Hammels Slogan ”Hammel har det hele” til ”Hammel tar ’ det hele”. Jeg afsluttede indlæggene fra borgerforeningens side, måske var jeg for hård, da et par af sognerådsmedlemmerne forlod salen, nogle mente efter mødet, at de måske godt kunne se, at afgørelsen ikke var fair

Dagen efter mødet skrev Jyllands-Posten ”Velforberedte indlæg kom bag på sogneråd”. I borgerforeningens bestyrelse troede vi, at efter pressedækningen af borgermødet, måtte man da nu i Hammel indse, at det var en helt urimelig beslutning.

Ikke alene urimelig, men også et lusket brud på alle regler, ikke kun at et ord er et ord, men også et brud på lov og regler om, at en underskrift er bindende.

A pro pos lov og regler. Lærer Aage Helbo havde optaget alle indlæggene på bånd, dette er ikke lovligt med mindre, det er oplyst for forsamlingen inden mødets begyndelse. Det faldt sognerådet så meget for brystet, at der blev truet med sagsanlæg. Dette blev dog ved truslen, efterhånden som sindene kølnedes af.

I bestyrelsen var vi så overbeviste om, at der var så mange brud på gældende lov og regler, at vi indbragte sagen for indenrigsministeriet, der tog sagen op, og nogen tid efter en indkaldelse om at give møde i ministeriet den 13. marts 1968 kl. 10. Det blev til en større forsamling. Naturligvis også repræsentanter fra sognerådet, men også fra amtet var der repræsentanter. Vi var vel en snes stykker i alt, foruden pressefolk. På slaget ti kom vi ind i en stor sal i ministeriet, og efter kort tid gik Indenrigsminister Poul Sørensen på talerstolen, bød forsamlingen velkommen, for derefter at meddele "ministeriets jurister har gennemgået den aktuelle skole, og er kommet til den konklusion, at et sogneråd ikke er bundet af et tidligere sogneråds vedtagelser". Mødet var hævet.

Da vi kom ud fra mødelokalet, trak vores sognepræst, Rasmus P. Rasmussen, mig til side om jeg ikke lige ville sige det, der skulle siges her og nu. "Det er fanden mig noget svineri" svarede jeg lige nøjagtigt, men det kunne jeg jo ikke sige.

Skuffelsen var ubeskrivelig. Vi var så sikre i vor sag, og havde aldrig drømt, at et dokument underskrevet af to sognerådsformænd kunne slettes med et pennestrøg.

Der havde været kommunevalg for at slå sammenlægningen fast, og et nyt sogneråd var valgt. Det blev Højgaard Therkelsen der løb af med formandsposten. Han var så harm og vred på os der havde haft indlæg på mødet i forsamlingshuset, at han ikke mere hilste på os; den store mand var blevet lille. Der var da større grund til, om det var taberne, der lod skuffelsen komme til udtryk.

Sagen vakte opmærksomhed flere steder i landet, hvor lignende aftaler var indgået. Her i området var vreden så stor, at man i flere år undlod at handle i Hammel. Fra forskellige sider blev der indgivet erstatningskrav mod kommunen for tab ved det slettede skoleprojekt. Nu var det kommunen, der blev taberen, og erstatningerne løb op i mange tusinde kroner.

Nu snart 50 år efter, kan vi spørge, om det var så galt endda. Svaret hænger i luften, men én ting er sikkert, at skoler altid har haft stor betydning for landsbysamfundet.

I Farre var den kendte skole fra 1700 tallet, det var det gamle bindingsværkshus, der blev saneret i 1934, og erstattet med bygningen på Gl. Skanderborgvej 114.

Vi ser da også, at mange landsbysamfund sygner hen, når de mister skole, mejeri og forsamlingshus. Nogle har mod til at danne friskoler f.eks. som i Sall og Regnbueskolen, skoler der fungerer udmærket. Det er skoler, der bliver holdt oppe af individualister.

Balladen om nedlæggelser raser endnu over hele landet, også her kommunen, for tiden året 2012 er det Velle og Voldum, der står for tur.

Det næste der står for tur, er et 1000-årigt samlingspunkt, vore kirker. Lad os da her i området forsøge at bakke op om, hvad vi endnu har tilbage af samfundsværdier.

Farre, året 2012
Preben Christensen

Erindringer fra mejeri og landbrugsliv i stenalderen

Af Helge Schmidt, født og opvokset på Skytsbjerg mejeri

I år 1889 besluttede en række fremsynede landmænd i Røgen sogn, at de også ville være med på tidens trend, og sammen oprette et mejeri i regi af den nye hittede andelsbevægelse.

Det blev besluttet, at mejeriet af blandt andet transportmæssige årsager, skulle ligge midt mellem Klintrup og Lyngby, og som fik navnet A/M Skytsbjerg.

For egen regning gætter jeg på, at navnet var et kompromis, for ved siden af mejeriet lå bakken Skydebjerg, som spaniolerne nogle år tidligere havde brugt som mål for deres kanoner ved øvelser, da de, under 64-krigen, havde indlogeret sig i Oustrupgårdene.

Kort efter anden verdenskrig, lejede mejeriets bestyrelse en bil hos Mads Hansen, og drog til Viuf mellem Vejle og Kolding, de var nemlig på udkik efter en mejeribestyrer, og i brancen brugte man dengang, at møde uanmeldt op på ansøgerens arbejdsplads, for at se vedkommende efter i sømmene. Hans kæreste, som var pige i huset på mejeriet, sørgede også godt for gæsterne, så da de nåede Skanderborg på vejen hjem, gjorde de holdt og ringede tilbage, og sagde banen var klar.

Fynboen og vestjyden, mine forældre, blev lynhurtig gift, og sammen fik de 39 gode år på mejeriet, med bl.a. 2 drenge og en pige som afkast. De fleste husker tilbage til barndommen med glæde, det gælder også undertegnede, og selvom en del historiker betragter 1950'erne som et stillestående årti, betragter jeg det personligt, som et af det bedste.

Man var stadig præget af efterkrigens afmatning og mangelsamfund, hvilket betød større ydmyghed og respekt for sig selv og sine omgivelser, i modsætning til vore dages selvbevisthed og selvprofilering. Man satte tæring efter næring, og hvis man kunne spise sig mæt hver dag og havde tag over hovedet, kunne det ikke gå galt. De fleste af datidens 1700 mejerier var tit et socialt og geografisk knudepunkt. Husholdningen var stor, da der ud over familien, også var en to – tre mand på kost, samt løbende servering dagen igennem. Derfor var fruene i huset ofte lige så vigtig som cheferne. Jeg kender tilfælde på jobafslag grundet konen.

Ved 5 – 6 tiden om morgenen blev der liv, og dagen startede med klargøring og kærning af gårdagens fløde, inden mælken begyndte at komme ved 7 tiden. Den kom i spande, der kunne indeholde 50 liter, og blev leveret af mælkekuske, der via licitation havde fået en mælketur, så det var en blandet landhandel med traktorer, lastbil eller hestevogne, der holdt og ventede på at få læsset af, for af hensyn til flowet i produktionen, måtte der ikke opstå huller i leveringen, for det gav ballade, med sig retur blev spandene fyldt med syrnet overskudsmælk eller valle fra osteproduktionen, og udover den lokale sladder og nyhedsudveksling blev mælkekuskene også brugt som sendebud.

Det kunne være mødeindkaldelse, bestilling på ost og smør til landmanden eller kvalitetsmeddelelser. Hver torsdag, kunne man opleve, at der til hver landmand, var en stor fed konvolut med rede penge i, for den forrige uges leverance af mælk, den blev sat i klemme i spand låget, så det blafrede lystigt på vognen, og selvom spandene, for det meste, blev sat af ved vejen, nåede pengene altid den rette ejermand.

Til hjælp, med dagens ind og udvejning, havde man lokalt ansatte løsarbejdere eller husmænd, som så havde en vigtig biindtægt på mejeriet. Når den sidste mælkekusk, midt på formiddagen, havde forladt mejeriet, blev der lidt ro på. Mejeristerne fortsatte med at lave ost og smør, samt efterfølgende rengøring, og bestyreren gik på kontoret, for nu var "Knud post" ankommet og udover nyheder, havde han diverse meddelelser og regnskabsmateriale med.

Tit kom også en leverandør, som udover at købe et stykke ost, skulle have sidste nyt om mejeriets tilstand, oftest over en kop kaffe, som han så kunne drikke sammen med en ostehandler, som skulle have ost til sin butik, eller statskontrollen som var på besøg, for at se om produkterne og forarbejdningen var OK. Han fik altid servering, for kendetegnet for årtiet var, at man ikke så nøje på klokken, man havde tid.

En tallerken med smørrebrød til eleverne, afleverede husets frue i kantinen, som var vindueskarmen i skummesalen, så kunne de lige tage en bid, når de kom forbi, og var der servicefolk eller andre tilstede var der også brød og kaffe til dem. Sidst på eftermiddagen dukkede ofte handelsfolk op, som udover salg af tekniske artikler, også havde sikret sig middagsmaden. Om eftermiddagen, stod den for mejeristernes vedkommen ofte på kontoret eller laboratoriearbejde samt ost, der skulle vendes, og fruen var i haven.

I Røgen var der 2 skoler, en forskole oppe ved købmanden og brugsen, samt en nede ved præstegården for de ældste. Når undervisningen sluttede, lukkede skolen så ingen FO eller aftenskole. Der var godt nok porcelænsmalning, sykursus eller gymnastik, men det foregik i forsamlingshuset.

Man havde i Røgen i slutningen af halvtresserne, på delvis frivillig basis, fået et nyt, og efter tidens forhold, meget moderne forsamlingshus, som udover ovennævnte også rummede egnens fester, dels de private, men også de officielle, som kronologisk startede med fastelavnsfest, hvor de lokale drenge i skolealderen, drog sognet rundt i frost, pløje og sne, udklædt som soldater med konge og officerer i spidsen, samlede penge ind, som så den efterfølgende lørdag blev brugt på en fest på de glade givere med kaffe og kage, samt en svingom.

Der blev afholdt vinterfest med gule ærter og tilbehør. I marts var der så dillettant, hvor lokale folk optrådte på de skrå brædder. Med forårets komme var det tid for gymnastikopvisning, og ofte var der også afdansningsbal i danseskolen. Til gengæld var sommerfest ikke eksisterende, for landbruget skulle passes med roetynding, høhøst og pasning af dyrehold, samt indsamling af forråd i køkkenhaven, så udover lidt blåafbrænding ved sankt Hans var der først lokale arrangementer i september, hvor der var høstfest. 4. eller 5. juledag sluttede festlighederne af med en juletræsfest, en for voksne, som jeg i sagens natur ikke kender meget til, og en for børn, hvor man, med sognepræsten i spidsen, gik rundt om det store juletræ, med efterfølgende uddeling af godteposer, samt kaffe til de medfølgende voksne.

Af praktiske grunde skiftede regnskabsåret i mejeribruget den 1. oktober, hvorefter der så var generalforsamling og eventuel overskudsdeling. Bønder har altid haft god appetit, så der blev smurt en forfærdelig masse ostemadder, og købt en del wienerbrød hos bageren i Farre. Både han, slagteren, en fiskemand samt grønthandleren fra Gjern havde i øvrigt en ugentlig landtur, for selvom der var både brugs og købmand i Røgen, havde de hverken leverpostej, franskbrød eller agurker, men kun kolonialvarer.

Som tidligere omtalt, var SFO ikke opfundet, så hvad skulle man så lave, når man kom hjem fra skole, computer eller mobillos var slet ikke opfundet, og fjernsyn kun i sin vorden, man blev hurtig træt af at se prøvebilleder. Der var jo alle de andre børn, som også var hjemme, og mejeriet var et naturligt samlingspunkt, og så var der ellers gang i de traditionelle børnelege.

Lidt pligter var der også, som f. eks. At fodre den gris, som mor havde vundet nytårsaften eller kaniner og ikke mindst geden, endelig kunne man jo også tage ud til en landmand. Man mødte bare op, og så var det hans forbandede pligt, at holde øje med en, han blev ikke spurgt, men det arbejde han var i gang med kunne naturligvis være så kedeligt, at man hurtigt forduftede igen. Det var virkelig en herlig fornemmelse, en efterårsdag, at gå bag hestene og en plov, sidde øverst på læsset i høsten, eller sidde i en lun stald en vinterdag og snitte lygtemænd af kålroer, længe før halloween var kommet til Danmark. Blandt de mindre attraktive ting, var roetynding og samling af sten på marken.

Som leder af et mejeri, var min far mere eller mindre en offentlig person. Han havde, i landmændene, ca. 50 chefer, som han stod til ansvar for, udover at stå for den daglige drift af mejeriet. Da han var vant til at skrive og ikke mindst regne, fulgte der en del offentlige ombud med. Han var revisor i adskillige foreninger, i mange år kasserer i menighedsrådet, samt medlem af Røgen – Sporup sogneråd.

Da en mejerist den gang var stor og stærk i kraft af fysisk arbejde, kunne det hænde, at han mæglede i stridigheder, han pralede selv af, at han vejede 1/8 tons, og det var ikke fløde det hele, den blotte tilstedeværelse bilagde mange konflikter, blandt personalet var det dog min mor, der var mægleren.

Min far var meget bevidst om, at gesjæften skulle løbe rundt, han ødslede ikke med midlerne. Til gengæld var han meget visionær og nytænkende. Han og et andet mejeri begyndte bla. Selv at eksportere ost til Tyskland, han havde dog aldrig lært tysk, så en vinter fik han og et par andre undervisning hos præsten i Røgen. Der skulle være ro i stuen, når telefonen enkelte gange ringede fra Hamborg.

Med rettidig omhu blev udstyret i mejeriet jævnlige tilpasset, og han selv en af foregangsmændene for en af de største revolutioner i mejeribrugets historie, nemlig indførelse af tankvogn til indsamling af mælk. Kun Bolderslev A/M i Sønderjylland havde en sådan indretning, da min far overtalte bestyrelsen til, at Skytsbjerg mejeri skulle have nr. 2 tankvogn i Danmark.

Som i alt nyt fulgte der selvfølgelig nogle børnesygdomme med. Især i vintertiden var udstyret sårbart, men ikke desto mindre blev det, at man nu på kort tid var i stand til at transportere mælk mere end 10 kilometer medvirkende til, at man i løbet af en snes år gik fra, at have ca. 1700 mejerier til i dag under 100 produktionsenheder.

Jeg laver i dag ost på det største, hvor vi dagligt indvejer mere mælk end Skytsbjerg mejeri gjorde årligt.

Takket være tankvognen får vi i dag vores mælk fra hele Jylland, ligesom vi i perioder med overproduktion kører det overskydende mælk til Vimmerby i Sverige, mere end 1000 kilometer væk.

Som sagt, forsvandt 95 % af mejerierne i løbet af få år, og det har vist sig, at bygningerne ikke er særlig velegnet til andet. Hver by havde jo sit mejeri, og man kan altid genkende dem, da de stort set alle har samme arkitekt fra mejerikontoret i Århus, og med mejeriernes nedlæggelse, forsvandt også det naturlige samlingspunkt.

Det var her man udvekslede nyheder og hentede varm vand, når der skulle slagtes, eller om efteråret fik dampet sine foderkartofler.

I 50'erne kunne man leje en bil hos mejeribestyreren, og da han også var indehaver af en såkaldt duplikator, blev der stort set ikke holdt en fest på egnen uden en lejlighedssang trykt på mejeriet.

Endvidere kunne man for 50 øre få sig et varmt bad på mejeriet, det var der mangan ungersvend, der gjorde om lørdagen. Far havde fået Rønbjerg is til at sætte en depotfryser ind, således at man udover de lokale produkter kunne købe is i 5 liters bølter til en fornuftig pris, det var der mange, der benyttede sig af.

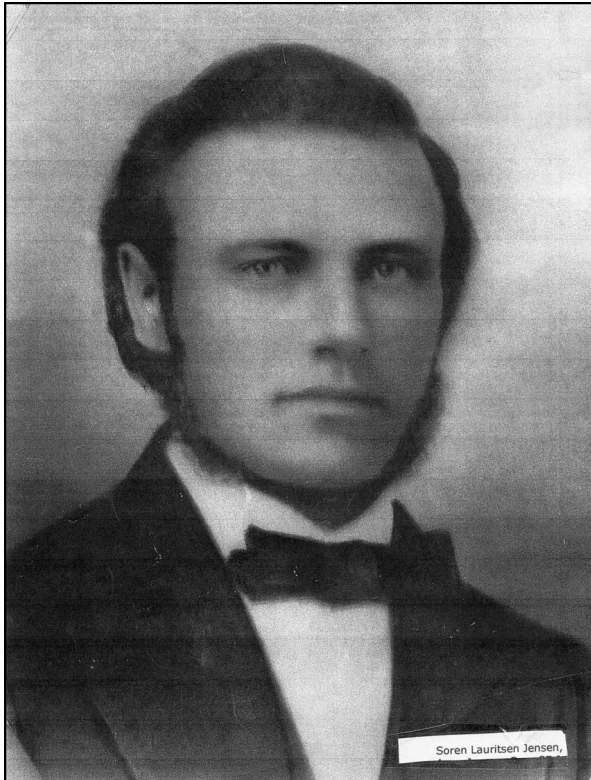
Da, jeg nu selv har fået en alder, hvor man ind imellem synes, at verden er gået af lave, og tænker, hvad skal det dog ende med, kan jeg godt se, at tilværelsen og velstanden er blevet noget forbedret gennem årene.

Til gengæld, kunne jeg godt ønske mig, at nogle af de værdier man havde dengang, fik en renæssance bl.a. den ydmyghed og respekt, man havde menneske og tingene imellem.

En rejse fra København til Salt Lake City i 1865

Vi har her på lokalarkivet i Farre haft besøg af to damer fra USA, Cora Luise Jensen og Lillian Jensen Newman, de var kusiner.

De ledte efter noget om deres forfædre med udgangspunkt i : Søren Lauritsen Jensen født i Røgen år 1838.

Søren Jensen fødtes den 21 marts 1838, hans forældre Jens Laursen og Mette Kirstine Jensdatter var gårdmandsfolk i Røgen, de var blevet gift i Røgen år 1825.

Af søskende havde Søren: Maren, født 1826, Laurs, født 1830, Jens, født 1832, Kirsten Margrethe, født 1835 og Ane Elisabeth, født 1841.

Søren emigrerede til Amerika i år 1865, og benævnte sig med navnet Søren Lauritsen Jensen derover.

Søren blev gift med Anne Dorteia Pedersen fra Norge, hun var med samme skib.

De to damer lovede at skrive noget til os, som vi kunne bruge til Årsskriftet. Følgende er tilsendt os:

En kort fortælling kopieret fra Peter Nielsens dagbog, der var med på rejsen.

Vi tog af sted fra København den 4. maj 1865 og ankom til Glückstadt, hvorfra vi den 10. maj sejlede med sejlskibet "B.S. Kimball" under kommando af kaptajn Dearborn.

Følgende personer fik ansvar for de rejsende, som bestod af 557 sjæle: A. W. Winberg og John Swenson som skulle tilbage fra Utah efter endt mission i Skandinavien, og Hans Hegstead og Søren Jensen, begge danske af herkomst. 3 voksne og 25 børn døde om bord og blev begravet i havet.

Omtrent midt ude på havet udbrød der brand ombord, hvilket forårsagede stor panik blandt passagererne. Den var dog af kort varighed og kom snart under kontrol. Ødelæggelserne var ubetydelige.

Et fartøj med kurs østpå fra Amerika kom indenfor taleafstand, og vi fik information om nordstaternes hærs sejr over sydstaternes i slave-konflikten. Vi blev alle kommanderet op på dækket og råbte i fællesskab et hurra for den Rød-Hvide-og-Blå sejr.

Kaptajn Dearborn sørgede for, at der blev tilstået os mange privilegier i form af underholdning om bord på hans fartøj. Bedst af alt var, at han gav tilladelse til, at den bedste kok i skibets køkken tilberedte maden til de syge. Maden blev fordelt rundt i de 8 afdelinger, som skibet var inddelt i. Der var 4 afdelinger på hvert dæk, og den fungerende Ældste var ansvarlig for disciplin, ro og orden, og i øvrigt hvad der måtte være af behov blandt disse emigranter.

Drikkevandet var af så dårlig kvalitet at det var nødvendigt at tilsætte vineddike for at undgå den modbydelige smag.

Mange blev syge af drikkevandet og whisky blev anvendt som modgift. Dette var for stor en fristelse for mange, hvorfor antallet af syge steg!

De sanitære forhold ombord var ikke de bedste. Der var ingen ventilation bortset fra de smalle trapper og luften blev så dårlig, at det næsten blev uudholdeligt.

Den 14. juni kastede vi anker i New Yorks havn, og den følgende dag gik vi gennem the Caste Garden, den porthvælving som alle emigranter skal passere, når de ankommer til denne havn.

Den 20. juni ankom vi til Quincy, Illinois, efter at have rejst med jernbanen fra New York. Senere krydsede vi Mississippi floden i Missouri, og her tilbragte vi 2 dage ved flodbredden uden at have tag over hovedet. Der faldt en heftig regn.

Den 22. juni forlod vi vores udsatte opholdssted, og den 25. juni ankom vi til St. Joseph med dampskib på Missouri floden og den 26. juni nåede vi Wyoming i Nebraska.

3 fra vores gruppe døde undervejs på dampskibet fra St. Joseph til Wyoming, Nebraska. Vi camperede i 4 uger, mens vi forberedte vores rejse over prærien.

Prærievogne blev solgt til en pris af 200\$ kontant, svarende til 100 \$ i guld. Et spand okser kostede 50\$, men 80% af disse dyr havde aldrig været spændt for en vogn. Dyrenes dårlige tilstand var et stort handicap, og vores rejse blev forsinket betragteligt.

Her i Wyoming, Nebraska, begravede vi den 29. juni Lars Peterson, 30 år gammel. Denne mand havde solgt sin ejendom i Danmark for 30.000\$, hvilket havde muliggjort at 20 mennesker kunne rejse til Utah.

Den 31. juli brød vi op fra vores lejr i Wyoming og startede vores rejse tværs over prærien, med 45 vogne og hold. Kaptajn Winer C. Attwood var ansvarlig for karavanen og I. C. Taylor hans assistent, John Swenson var intendant og John Grindrup sekretær. Den 19. september ankom gruppen til Fort Laramie i Wyoming.

Der blev indkaldt til et møde, hvor officerer fra den amerikanske hær, som var udstationeret her, gennemtolke på 3 forskellige sprog, gav os den information, at indianer-stammer på den rute vi ifølge planen skulle følge, var på krigsstien, og vi blev rådet til ikke at fortsætte. Officererne tilbød os fri eskorte til andre steder af Amerika, hvor vi måtte ønske at tage hen. Efter at vi havde gjort os bekendte med deres tilbud, kaldte A. W. Winberg os til afstemning og alle stemte for at fortsætte som planlagt mod Salt Lake City, Utah.

Den 22. september, efter 3 dages rejse fra Laramie, slog vi lejr på et sted, der kaldes Cottonwood Hollow. Mens vi kørte vores materiel og hold til et vandingssted i en kløft omkring tre-kvart mile fra vores lejr, blev vi angrebet af en bande indianere, der havde ligget i baghold, bevæbnet med bue og pil, og resultatet var, at 7 af vores folk blev alvorligt sårede.

John Swenson ankom til vores lejr med 2 pile i sin venstre arm, og doktor Peter Christensen havde en pil gennem kinden og en direkte gennem halsen. En svensker, hvis navn vi ikke længere husker, var ramt af en pil i ryggen og kunne ikke gå under resten af rejsen.

Den eneste måde, hvorpå de sårede kunne lindres i deres smerter, var ved at lade dem sidde mod vognens hjulnav med ryggen vendt mod egerne. De redskaber man anvendte for at trække indianernes pile ud var de almindelige tænger, som smedene brugte. Disse var almindeligvis brugbare, men da vi forsøgte at fjerne pilen fra Doktor Peter Christensens hals, fandt vi at både disse instrumenter, og den måde han sad på, umuliggjorde vores forehavende. Vi ledte i lejren efter mere brugbare instrumenter og fandt til sidst et par smede-tænger med lange håndtag. Doktor Peter Christensen blev anbragt på jorden med hovedet hvilende på et okse åg, og det lykkedes en vis Albert Davis at trække pilen ud med et langt sejt træk.

En broder Holmgren var blevet ramt af en kugle, han var faldet, havde rejst sig og vaklet et par skridt inden han atter faldt om, tilsyneladende død. Han kom sig senere. En anden fra vores gruppe med navnet Anderson var ramt af en kugle, som havde flået hans kind og næse af. Han kom sig også. John Holmgren, der nu bor i Bear River City, blev født kort efter denne episode, og han og hans moder var sengeliggende under så gode betingelser, som det kunne lade sig gøre, mens faderen lå såret på jorden.

Frederik Grundvig kom ind i lejren med en pil stikkende ud af hof-ten. I lejren var der stor ophidselse, fordi man troede at indianerne havde forgiftet pilespidserne. Dette viste sig senere ikke at være tilfældet.

På denne tid skete det, at Broder Frederick Grundvigs kone blev bortført af indianerne, og hun blev aldrig genfundet. En ung kvinde, der rejste sammen med Broder og Søster Grundvig, fortalte at indianerne smed en lasso rundt om hende og selvom det lykkedes hende at hæve armene således at lassoen kom fri af kroppen, snørede den sig sammen om hendes 3. og 4. finger på højre hånd.

I Sweetwater, Wyoming, kom et vogntog fra Salt Lake City med 44 muldyr os til hjælp, de medbragte fødevarer og hjalp med at passe 4 syge og invalide fra vores gruppe. Der var faldet sne og vi måtte rydde en plads til vores telte.

Under rejsen blev vi vækket om morgenen af lyden fra et horn og mens okse- og hestespandene blev samlede, fik vi morgenmad, og efter denne samledes vi til bøn, under ledelse af vores feltpræst Broder Fagan.

Det var praksis at de syge og svagelige gik ved siderne af vognene, mens de sang Zions sange. Når natten faldt på tændte vi lejrbål med kviste fra salvie-buske, og efter aftensmaden, hvis det kunne lade sig gøre, dansede unge og gamle til tonerne fra en violin. Vi samlede brænde for at kunne tilberede mad og bage undervejs på turen og der masser af det. Stykker af indtørrede bøfler var udmærket at bruge som brænde til bagning og stegning. Der var en overflod af stor vildt undervejs, men vi måtte ikke forlade vogntoget for at gå på jagt, på grund af den evige fare for overfald af omstrejfende indianerbander. En dag kom en stor og velvoksen hjort ind i vores vognborg og vores skarpskytte var ikke sen til at sikre sig dyret til vores aftensmad.

Vi fik mange andre og forskelligartede oplevelser på prærien. En dag mens vi spiste middagsmad gik der ild i en af de unge kvinders kjole og kun fordi en venlig søster smed en spand vand over hende, blev hun reddet.

Men 2 eller 3 dage senere, løb en af vores okser løbsk og en af vognene ramte i tumulten en anden, og den unge kvinde blev kastet af og dræbt øjeblikkeligt. Hun opholdt sig i vognen på grund af sine brandsår.

Da vi forlod Missouri floden havde vi proviant til 10 uger og da de 10 uger var gået begyndte provianten at svinde ind, og det blev nødvendigt at reducere rationerne til et pund mel per dag per person. Dette skulle redde os til de 4 uger og 3 dage, som vi endnu havde i rejsetid inden vi nåede Salt Lake City.

En fra vores gruppe, broder Gindrup, kom over til vores vogn, min ældste søster Anna, lavede kiks for en hel række helgener. Det ene pund mel var lavet til 3 kiks. Han spiste den første og sagde: "nu, Broder Gindrup, har du fået din morgenmad". Lige efter spiste han den anden og sagde: "nu, Broder Gindrup, har du fået din frokost", hvorefter han spiste den tredje kiks og sagde: "nu, Broder Gindrup, har du spist din middagsmad og nu kan du fortsætte din rejse mellem stikkende figenkaktus".

Snart efter nåede vi ved aftenstide Green River og vi besluttede at krydse floden samme dag. Først da vi var kommet over floden, fandt vi ud af, at en af vognene var strandet på en sandbanke midt i floden på grund af en brækket styrebolt. Denne vogn og de der var i den måtte tilbringe natten på sandbanken.

Næste morgen blev jeg af kaptajnen bedt om at redde familien, hvilket jeg så gjorde. Folkene måtte svømme over floden og flere måtte holde fast i okserne eller vognene for at undgå at drukne.

Med på rejsen var en gruppe på 10 vogne lastet med fragt fra Nebraska til Salt Lake City. Kaptajn Albert Davis og hans assistent Miles Romney var ansvarlige for denne gruppe, der havde gode muldyr og vogne og andet udstyr, der var nødvendigt for sådan en rejse. Folkene der ejede disse vogne rejste med emigrant vogntoget med det udtrykkelige formål at være beskyttet mod indianer overfald.

Endelig den 8. november 1865, efter mere end 6 måneders uafbrudt rejse, slog vi lejr på det område vi kom til at kende under navnet The Eight Ward Square. Dette område er det samme som det, hvor byen og rådhuset nu befinder sig.

Præsident Brigham Young og W. W. Riter mødte gruppen her lykønskede os med en varm velkomst. Præsident Brigham Young sagde til W. W. Riter: "Denne gruppe af emigranter syner ikke af meget, men det vil deres børn og børnebørn gøre".

567 mennesker krydsede prærien, med 49 vogne. En femtedel af hele gruppen døde undervejs.

Missions dagbog – af Søren Nerhi Jensen Sr.

Hans ungdom
Omvendelse til Evangeliet
Missions arbejder
Ægteskab
Kirkelige stillinger
Emigrant til Zion
Ankomst til Salt Lake Valley

10. juni ankomst til New York og samme dag fortsat vores rejse tværs over staterne med tog.

26. juni ankomst til Missouri

31. juni begyndte vi vores rejse over prærien

8. november ankom vi til Great Salt Lake City

Fra København til New York	42 dage
New York til Missouri	12 dage
Ophold her	36 dage
Missouri til Zion	100 dage
Hele rejsen	190 dage i alt

Skrevet af Cora Luisa Jensen

Klintrup Vestergård, Røgen En slægtsgård

For over 200 år siden fik Michel Andersen Gjesager fæstebrev på gården. Han kom fra Skannerup sogn, hvor han giftede sig til møllen med Karen Bolette, som var datter i møllen, Karen Bolette dør i år 1796 og Michel giftede sig 2. gang med Else Mogensdatter. Michel afhænder møllen 1800 og bygger ny ejendom i Skannerup.

Da han sælger den, tager han stuehuset med til Klintrup. Stuehuset står der stadig, Michel ernærer sig også som møbelsnedker, og nogle af møblerne er stadig i slægtens eje.

I stuehuset er der over det åbne ildsted en såkaldt pandebjælke med en inskription, der siger: "Aar 1800, Gud fri os for ildebrand og tyvehaand", Else Mogensdatter og Michel Andersen Gjesager.

Gården er endnu i slægtens eje, sidste ejer Signe Gjærn.

Slægten på Klintrup Vestergård

Signe Gjern, født 7 feb. 1925 i Klintrup Vester Gård, død 7 jan. 2012 i Hammel.

Forældre

1. **Kristian Nielsen Gjern**, født 1 mar.1878 i Klintrup Vestergård, død 15 dec.1954 i Klintrup Vestergård.

Gift 27 aug.1909 i Røgen, Else **Marie Gejlund**.

Børn: **Kirstine**, født 1910. u **Niels**, født 1917.

Erna, født 1919.

Signe Gjern, født 7 feb. 1925 i Klintrup Vester-Gård, død 7 jan. 2012 i Hammel.

2. **Else Marie Gejlund**, født 28 maj 1884 i Røgen mark, død 17 jan.1951 i Klintrup Vestergård.

Bedsteforældre

3. **Niels Nielsen Gjern**, født 31 okt.1827 i Klintrup Vestergård, død 3 feb. 1903 i Klintrup Vestergård.

Gift 1 juni 1875 i Røgen, **Maren Kirstine Laursdatter**.

Børn: **Kristian Nielsen Gjern**, født 1 mar.1878 i Klintrup Vestergård, død 15 dec.1954 i Klintrup Vestergård.

Gift 27 aug.1909 i Røgen, **Else Marie Gejlund**.

4. **Maren Kirstine Laursdatter**, født 5 nov. 1854 i Tåstrup, Velleb sogn, død 30 maj 1931 i Klintrup Vestergård.

5. **Rasmus Pedersen Gejlund**, født 20 dec.1853 i Gejlund, Skjød sogn, død 28 juni 1926 i Røgen mark. Navneforandring i 1906 til Gejlund.

Gift 6 apr. 1883 i Haurum, **Cecilie Rasmussen Glargård**.

Børn: **Else Marie Gejlund**, født 28 maj 1884 i Røgen mark, død 17 jan.1951 i Klintrup Vestergård.

Gift 27 aug.1909 i Røgen, **Kristian Nielsen Gjern**.

6. **Cecilie Rasmussen Glargård**, født 2. dec. 1856 i Haurum, død 7 feb. 1930 i Røgen mark.

Oldeforældre

7. **Niels Nielsen Gjern**, født 28 juli 1793 i Møgelby, død 28 feb. 1849 i Klintrup Vestergård.

Gift 9 juli 1825 i Røgen, **Anne Michelsdatter**.

Børn:

Niels Nielsen Gjern, født 31 okt. 1827 i Klintrup Vestergård, død 3 feb. 1903 i Klintrup Vestergård.

Gift 1 juni 1875 i Røgen, **Maren Kirstine Laursdatter**.

8. **Anne Michelsdatter**, født 1805 i Skannerup, død 18 juni 1883 i Klintrup Vestergård.

9. **Laurs Nielsen**, født 28 maj 1821 i Tåstrup, Velle, død 15 juni 1863 i Røgen. Kommer til Røgen den 22. aug. 1862 fra Tåstrup.

Gift 3 dec. 1852 i Skjørring, **Maren kirstine Jensdatter**.

Børn:

Maren Kirstine Laursdatter, født 5 nov. 1854 i Tåstrup, Velle sogn, død 30 maj 1931 i Klintrup Vestergård. Gift 1 juni 1875 i Røgen, **Niels Nielsen Gjern**.

10. **Maren kirstine Jensdatter**, født 26 sep. 1826 i Skjørring, død 8 mar. 1909 i Røgen mark.

11. **Peder Rasmussen**, født 19 jan. 1812 i Gejlund, Skjød sogn, død 26 dec. 1861 i Røgen. Gift 19 apr. 1853 i Skjød, **Else Marie Mikkelsdatter**.

Børn:

Rasmus Pedersen Gejlund, født 20 dec. 1853 i Gejlund, Skjød sogn, død 28 juni 1926 i Røgen mark.

Gift 6 apr. 1883 i Haurum, **Cecilie Rasmussen Glargård**.

12. **Else Marie Mikkelsdatter**, født 30 dec. 1817 i Skjød, død 2 mar.1902 i Røgen mark. (1)

Gift 19 apr. 1853 i Skjød, **Peder Rasmussen**, født 19 jan. 1812 i Gejlund, Skjød sogn, død 26 dec.1861 i Røgen. (2)

Gift 10 okt.1862 i Røgen, **Morten Jensen**, født 14 nov.1830 i Toustrup, død 6 juni i Røgen mark.

13. **Rasmus Sørensen Glargård**, født 15 juli 1816 i Haurum, død 19 juni 1899 i Haurum.

Gift 30 juli 1836 i Haurum, **Maren Kirstine Jensdatter**.

Børn: **Cecilie Rasmussen Glargård**, født 2 dec. 1856 i Haurum, død 7 feb. 1930 i Røgen mark.

Gift 6 apr. 1883 i Haurum, **Rasmus Pedersen Gejlund**.

14. **Maren Kirstine Jensdatter**, født 6 juni 1818 i Haurum, død 18 feb.1908 i Sall.

Tipoldeforældre

15. **Niels Nielsen Gjern**, født ca. 1749, død 22 feb. 1835 i Møgelby. Gift 19 dec.1788 i Gjern, **Bodil Pedersdatter**.

Børn: **Niels Nielsen Gjern**, født 28 juli 1793 i Møgelby, død 28 feb. 1849 i Klintrup Vestergård.

Gift 9 juli 1825 i Røgen, **Anne Michelsdatter**.

16. **Bodil Pedersdatter**, født ca.1767 i Gjern, død 27 aug. 1835 i Møgelby.

17. **Michel Andersen Gjesager**, født 1755 i Gjesager, døbt 19 jan.1755 i Hedensted, død 20 okt. 1817 i Klintrup Vestergård.

**Sælger Kielsgård 1787 til svogeren Niels Clausen Riis. Sælger Skannerup mølle 1800, og bygger en ejendom Skannerup. Da han sælger den, tager han stuehuset med sig til Klintrup Vestergård.*

Gift 10 nov. 1786 i Skannerup, **Karen Bolette Christiansdatter**, født 1770 i Skannerup mølle, død 21 sep. 1796.

Han blev gift med **Else Mogensdatter**, født 3 nov. 1778, død 6 jan. 1849 i Mølhaug.

Barn af Else Mogensdatter:

Anne Michelsdatter, født 1805 i Skannerup, død 18 juni 1883 i Klintrup Vestergård.

Gift 9 juli 1825 i Røgen, **Niels Nielsen Gjærn**.

18. **Else Mogensdatter**, født 3 nov. 1778, død 6 jan. 1849 i Mølhaug.

Hun blev gift med **Michel Andersen Gjesager**, født 1755 i Gjesager, døbt 19 jan. 1755 i Hedensted, død 20 okt. 1817 i Klintrup Vestergård.

Gift 16 maj 1818 i Røgen, **Mads Sørensen, Klintrup**.

Gjern-erne i Klintrup En saga blot

Signe blev født på Klintrup Vestergård d.7. feb. 1925, forældre Kristian Gjern og Else Marie født Gejlund. Af søskende havde Signe, Kirstine født i 1910, Niels født i 1917 og Erna født i 1919, de døde alle ugifte og barnløse.

Signe gik kun i skole hver anden dag, først tre år i forskolen i Røgen, og derefter fire år i skole ved lærer Hansen i Røgen. Skolegangen sluttede ved konfirmationen i 7. klasse. Signe hjalp derefter forældrene derhjemme.

I år 1944 kom hun på husholdningsskole i Ry, men det varede kort, for tyskerne kom og sendte eleverne hjem. De skulle bruge skolen. Derefter kom Signe til Fyn som ung pige i huset i et halvt år. Derefter kom hun hjem, og passede sin syge mor og en syg karl. Hun lavede mad og stod for alt det huslige.

I 1955 overtog hun og broderen Niels gården, som har været i slægtens eje i flere generationer, Niels passede gården og hun det huslige.

Signe Gjern døde d. 7 januar 2012.

Mindetale

Af Ole Jensen, Klintrup.

Vores gode nabo Signe Gjern er rejst af. Signe var den sidste af 4 søskende, født på Klintrup Vestergård, hvis aner kan føres tilbage til 1600 tallet, et stærkt kapitel i familien Gjern er afsluttet.

Vi nåede at være naboer i næsten 60 år, jeg kom til Klintrup i 1953. Da boede Signes forældre stadig på gården. Signes far og jeg havde det samme job, skrabe roer til hestene. Roerne skulle være så rene, at vi selv kunne spise dem, de havde 4 flotte jyske heste på gården, så der skulle skrubes nogle roer. Der var også andet specielt med hestene, de blev spændt for en chabang, og kørte ofte Signes forælder ,Kristian og Else Marie, til kirke i Røgen. Det har jeg aldrig set siden, nu har vi jo bil.

Kristian Gjern var en mand, der virkelig regnede med kirken og guds ord, det gjorde hans kone Marie også, Gejlund, som hendes familien hedder ,så sandelig også, Marie stammer fra den sidste gård på venstre hånd før Skanderborgvej, på Røgen Hedevej.

Få meter fra Signes gravsted, ligger Signes bedsteforældre begravet. Danskernes gravsten, er i regelen ret passive, men Gejlundernes er klenodier, som jeg virkelig er imponeret af, der er trykt bibelvers på stenene, den første: "Salig er de rene af hjerte", den anden: "Om guds miskundhed i tusind tal", og den tredje, den herlige sang:: "Nu stiger solen af havets skød". For mig, er det de flotteste gravsten på Røgen kirkegård, og håber, Mette Momsen, at de bliver fredet for tid og evighed, for de siger virkelig noget. (Skulle være fredet, hører jeg).

Dengang var der flere folk, der arbejdede på gårdene, hos Gjerns havde de i mindst 20 år en gammel solid karl, der hed Magnus, Mag – nus, som Niels Gjern kaldte ham, han rendte måske ikke aller stærkest, men han var solid og stabil, desværre fik Magnus en hjernesvulst, og var dermed syg, det var midt i tresserne. Nu måtte Signe og Niels se sig om efter anden arbejdskraft.

Niels Gjern var en mand, der forstod at udtale sig, en rigtig lun spasmager. Januar og februar kunne være svære måneder at komme igennem, man risikerede, at skulle kaste roekulerne fri for sne, samt banke frossen jord løs, før tresserne var roekulerne dækket med jord, så det var tit besværligt. Niels Gjern havde sin egen måde at sige det på, " ja, her har Magnus og jeg stået og strittet", han sagde ikke arbejdet "strittet".

Et uoverskueligt problem var om foråret, når møddingen var blevet for stor, og skulle køres ud, det var næsten uoverskueligt, den skulle ud, den lå midt i en firelænget gård og blokerede det hele, desuden var der jo også brug for den, som gødning på marken.

En stor hjælp var det, da brødrene Willumsen, også kaldet Vimserne, startede maskinstation omkring år 1960, det der senere blev til Kratborg og Sporup maskinstation. De mødte op med 2 spredere og læssekran. Jeg garanterer, at i Niels Gjerns øjne, verdens bedste maskinstation, 60 kr. i timen, noget S.V. Provstgård synes var mange penge, i dag får min læredreng 60 kr. i timen.

Sådan en stærk tamp, han sagde ikke karl, må da kunne gøre noget, sagde han til mig en dag. Han havde set, at jeg kunne så kunstgødning temmelig jævnt, så det startede jeg med, det blev mere og mere, toppe roer af, pløje, harve, så og presse hø og halm o.s.v.

Niels Gjern må have været nogenlunde tilfreds med mig, for det fortsatte i næsten 30 år. Jeg kan godt fortælle jer, at ved Niels Gjerns var ikke meget overladt til tilfældigheder. Markarbejdet skulle altid være, når vejret var bedst og godt, det er ikke altid let med det klima, vi har her i Danmark.

Jeg/vi fik altid en god behandling ved Niels og Signe. Jeg kom aldrig hverken sulten eller tørstig derfra, Signe sørgede godt for os.

Nytårsaften 1969/70 var en stor dag, Vera var kommet, nu skulle hun rigtig præsenteres, jeg havde jo fået flere moralprædiker af Niels, som han kunne bande på, skulle jeg ikke ende som ungkarl, som han kunne bande på ikke var et liv, der var noget værd. Det blev til mange nytårsaftener på Klintrup Vestergård hos Niels og Signe, 38 år i alt, altid hyggeligt, hvor vi havde barnevogn med, og mange gange trak børnene på slæde derhen i frost og sne.

Niels Gjern holdt af at benævne sig selv, som den ældste bonde i Klintrup, og han var oldermænd. Højdepunkterne var, når han var sammen med karlene, han ikke bare snakkede, han skrøede for, at bruge jyske udtryk.

Hvem var så karlene, jo det var prominente personer. Der var en hel del: Først Jacob, der havde tjent ved naboen Jens Kusk, der også engang løb efter Signe, desværre ikke stærkt nok, det skulle være helt pålideligt. Så var der Kris Bundgård, Kratborg, Kusk, Røde Erik også kaldet "Direktøren", Bello, H.P. Bach, Bjergmanden og så "Volle", så må I jo selv gætte, hvem "Volle" er. Her kunne verden blive vendt, man kunne få sit besyv med.

Niels Gjern var i mange ting min læremester, og det gik ikke altid stille af, formaninger om ikke at blive en inkarneret ungkarl, giftes med Vera. Formaning på, at en vis legemsdel skulle vaskes bag ved nakken, ikke ligne en forfløjen røgter, men en rigtig gårdmand i rigtig foderstand (lever op til det) i 200 pund klassen. Trække kalve ud på græs, de var tit blevet for store og dermed voldsomme, så der var virkelig brug for en stærk mand i 200 pund klassen.

Noget af det stærkeste, jeg husker Signe for, var den frygtelige snestorm søndag d.23 november 1971. Vi var oppe ved Ålborg og besøge min søster, middag og tidlig kaffe, fordi vi skulle hjem til fodretid og passe dyrene. Der var kommet en kraftig snestorm syd-fra, det kom helt bag på os, vi kom ikke længere end til Laurbjerg, så måtte vi vende om til Randers.

Jeg havde i mellemtiden fået ringet til Kratborg maskinstation, og fået dem til at passe dyrene. Gode råd var dyre, jeg måtte efterlade bil og familie på banegården i Randers, derefter fandt jeg på at tage toget til Århus. Jeg var heldig, , der gik en bybus ud til Årslev kro, så var jeg heldig at komme på slæb ud til Klank mejeri, der holdt folks biler i 4 rækker, alt var blokeret. Nu var det så heldigt, at jeg havde været på Klank efterskole, jeg kendte vejen hjem, men allerbedst var det, at Vera havde en 6. sans, hun havde fået mine støvler og en god overfrakke med hætte på med i bilen, ellers havde det ikke været muligt at gå hjem fra Klank mejeri. Der var faktisk ikke andet, at gå efter end telefonpælene.

Det var en sej omgang, noget af det værste, jeg nogensinde har været ude for, selv for hærdede folk fra den gamle milits, men jeg var i ret god kondition dengang, 28 år, klokken 5 om morgenen var jeg hjemme, dødtæt, hvis jeg skulle have gået 1 kilometer mere, havde jeg været nødt til at gå ind et sted.

Niels og Signe vidste godt, der var noget galt. Klokken 6 ringede Signe, jeg havde sovet en time, de var glade for, at jeg var kommet hjem. Signe inviterede mig på suppe til middag, det må jeg sige, det var noget, der gjorde godt, det var også tiltrængt.

Vi var heldige i Klintrup, vi havde strøm, det var der nogen på Djursland, der ikke havde i 3 dage, det er jo frygtelig, når man står med malkekvæg. Stakkels Vera og Hanne måtte overleve på Randers banegård i 2 lange døgn, inden de kunne komme hjem.

Jeg troede jo så, at jeg skulle tidligt i seng om aftenen, men selvfølgelig var der en kvie, der skulle kælte klokken 10 om aftenen, en kæmpe tyrekalv, så jeg fik min sag for, er det ikke mærkeligt, kalven var helt hvid med en lille sort plet i panden, jeg kaldte den "Snetyren", jeg har sådan fortrudt, at jeg ikke fik den fotograferet.

Det har heller ikke altid været let, at være Signe Gjærn. Hun var sin broder Niels en god husholder, en uundværlig karl og pige i mark og stald, og hun var pligtopfyldende og gjorde det godt.

Signe har faktisk ikke altid haft det nemt. Da storesøsteren Kirsten, "Lærerinden", bliver pensioneret, flytter hun hjem, men kort tid efter får hun en hjerneblødning, bliver lammet og må køre i rullestol, hvem skulle passe hende og alt det andet, det skulle Signe, virkelig noget af en opgave mildt sagt, primitive forhold, jeg vil tro, det stod på en 6-7 år.

Niels bliver syg, søsteren Erna flytter hjem, "Kandidaten" som vi kaldte hende, hun bliver også syg. Signe har passet alle sine søskende, faktisk i lange perioder, det tror jeg, at de fleste var stået af fra.

Det Signe har gjort, er virkelig et stort offer mod sine søskende, som vidner om trofasthed og kærlighed, samt at Signe Gjærn var en stærk og tapper kvinde, som vort samfund kan være stolte af. Signe har givet al sin livskraft på sit gode gamle fødehjem, Klintrup Vestergård. Hun var den sidste.

Et stærkt kapitel i familien Gjærn på Klintrup Vestergård er afsluttet.

Jeg ved ikke, om der nogensinde er nogen, der har sagt Signe tak, for alt hun har gjort. Men jeg ved Gud elsker en glad giver, nu kan det jo fortolkes på flere måder, men det er min bøn og mit ønske, at Gud må velsigne Signe, for alt hvad hun har gjort.

**Salig er de barmhjertige.
Ære være Signe Gjærn`s minde.**

Af Ole Jensen, Klintrup

Udpluk af karlene ved Signes 50 års fødselsdag i Røgen forsamlingshus, d. 7 feb. 1975.

1: "Chris" Kristian Bundgård, bror til Jens Bundgård , der stod for opbygningen af Røgen forsamlingshus 1959 – 60.

2: Signes bror Niels.

3: "Finsen" Finn Munk Christensen, Engene, Røgen, bror til Kaj. Finn var skoletræt, og jeg, Ole Jensen, havde så Finn som en slags medhjælper. Finn kom meget hen til Niels og Signe, de var meget glade for ham.

4: Signe Gjern, her i centrum af en del af karlene.

5: Signes fætter Hans Lyngdal Jensen, Klintrup Hedevej 120, også kaldet "Drejeren".

6: Grete Munk Christensen, Engene, mor til Kaj og Finn.

7: "Stips" senere "Bjergmanden", Arne Nielsen opvokset Røgenvej 60, som ældste bror til brødrene Villumsen, der startede maskinstation ca.1960. Arne tjente ved sognefogeden i Farre i 7 år fra 1961 – 68, da skaffede jeg Arne en gård i Klintrup, Skytsbjerggård, heraf navnet "Bjergmanden", på det tidspunkt havde Arne Sparet 65000 kr. op, det var mange penge på den tid, gik for at være sognets dygtigste karl, Arne og Jeg var ungdomsvenner.

8: Hugo Munk Christensen, Engene, har bl. a. været karl og fodermester ved gårdejer og handelsmand Jørgen Christensen, Røgen i flere år, senere Hammel kommune.

9: Min og Signes nabo vognmand Henning Kusk, "Kusken", Klintrup Hedevej 22.

10: "Kratborg" Henning Nielsen starter Sporup maskinstation.

11: "Klojen" Søren Villumsen Nielsen bror til "Bjergmanden" og "Kratborg", også med i opstart af Sporup maskinstation.

12: Jacob Nielsen, tjent i Klintrup, løb efter Signe, desværre ikke stærkt nok. Tjent i mindst 40 år hos Hans Olsen, Silkeborgvej 170, en meget trofast og stabil karl, en uddøende race, som fortjener at mindes.

